

hem maar arm en ledig. Het is een formeel en schematisch begrip. Het bezit geen materiële inhoud en bestaat enkel uit onze verantwoordelijkheid.

Er hiertegenover leert de Schrift, dat God de wereld — zowel de stoffelijke als de geestelijke — met groote weelde, om niet te zeggen overdaad heeft geschapen. Hij blijft bij het formele van Zijn schepping ook een God van rijkdom en weelde en overvloed te wezen. En naar het beeld van dezen God is nu de mensch geschapen. De Heere onze God heeft den mensch dan ook met een rijkdom van gaven en krachten uitgerust en bovendien dezen mensch in een wereld geplaatst, die overloopt van Zijne goederen. De behoefte en trek naar weelde is een echt menselijke, haast zoudt hij zeggen goddelijke trek. Hij is met ons mensch-zijn gegeven. Hij vloeit uit onze schepping naar het beeld Gods voort.⁷⁾ God geeft, zooals Calvijn het leerde, zelf overvloed, en wil, dat wij die weelde gebruiken zullen.⁸⁾

Dit alles is echter het ergste niet. Want het is Brunner niet het meest kwalijk te nemen, dat hij bij de behandeling van de sociale kwestie in een onderdeel wel eens feil gaat. Wij zouden het zelfs wel in hem kunnen verdragen, indien hij heelmaal geen oplossing aan de hand deed. Het leven kan zoo verward en de vraagstukken kunnen zoo ingewikkeld zijn, dat het voor den christen op een bepaald oogenblik soms heel moeilijk is om den wil Gods te weten en aan anderen te leeren. Maar ons hoofdbezwaar richt zich tegen de grond-tendenz van zijn werk, waardoor hij het van te voren al onmogelijk maakt, om ooit tot een solutie te komen of een ethiek te leveren. Want de ethiek, die hij thans geleverd heeft, is feitelijk geen ethiek.⁹⁾ Hij behoort tot die dialectische theologen, van wie één hunner gezegd heeft, dat zij de geschiedenis zien als een werkplaats van muntvervalsers, waarin het evangelie gedevalueerd wordt tot goedkope culturele, morele, pedagogische leuzen, en omgesmeed tot een wapenrusting, waarin ook de duivel zich als ridder van het geloof verkleedt en een spiegelgevecht van christelijk leven opvoeren kan.¹⁰⁾

Waar de hoofdfout van Brunners sociale ethiek schuilt, bespreken wij in een slotartikel nog.

E. D. KRAAN.

7) Dr J. A. Nederbragt, t.a.p., 371-372.

8) Aangehaald bij Mr P. A. Diepenhorst, t.a.p., 218.

9) Dr J. Severijn, t.a.p., 399.

10) Wilhelm Link, „Christliche Ethik“ und „Dialektische Theologie“, art. in Theologische Aufsätze, Karl Barth zum 50. Geburtstag, 262.

UIT DE SCHRIFT

Rouw om Zion.

„Zoo zat ik neder en weende en bedreef rouw enige dagen.“ Nehemia 1:4a.

Het boek Nehemia is het laatste der geschiedkundige boeken van het Oude Testament. Hoofdpersoon daarvan is Nehemia zelf en één der schoonste trekken in de gestalte van dezen held des geloofs is ongetwijfeld zijn diepe, ongekunstelde liefde tot Zion.

In méér dan één opzicht is deze liefde merkwaardig.

Er waren in Nehemia's tijd duizenden Joden, misschien even bekwaam en invloedrijk als hij, maar zij kwamen noch tot gebed, noch tot daad en om Jeruzalem bekreunden zij zich niet. Zij leefden voor zichzelf en schikten zich maar al te gemakkelijk in het vreemde land.

Nehemia daarentegen kon Zion niet kwijt.

O, z'n God had ook hem onder de vijanden genade en eer gegeven. Uit natuurlijk oogpunt gezien, had hij alles om in uiterlijke vergenoegdheid een leven van rijkdom en aanzien te genieten. Eén der hoogste vertrouwensposten aan het Perzische hof, temidden eener wereld van fabelachtige macht en weelde, mocht hij bekleeden. Zoon van een zekeren Hachalja, zeer waarschijnlijk een telg uit Juda's stam, viel hem de eere te beurt „schenker“ te zijn van den machtigen Artaxerxes Langimanus, den Perzischen wereldheerscher, voor wien volkeren bogen. En al weten wij niet meer nauwkeurig, wat Nehemia's taak als „schenker“ geweest is — (sommige Schriftverklaarders vergelijken zijn positie met die van een minister-president onzent) — in elk geval had hij alle reden om in rust van vergenoegdheid over zulk een hooge en voornaam positie zich gelukkig te gevoelen. Indien één, dan kon hij zonder moeite en zorg vrolijk leven in den tooverglans van het vorstelijke paleis.

En toch... héél diep in z'n hart was hij niet gelukkig.

Een machtig verlangen trilde in z'n binnenste als een vinder, op 't punt de zijden windselen te doorbreken en zich feest te maken in Gods wijden, schoonen dag van licht en vrijheid.

Nehemia, de machtige, rijke, aanzienlijke Nehemia voelde zich in 's konings paleis niet thuis.

Hij wist zich balling en op den bodem van zijn hart zong het lied van Jeruzalem, de plaats der begrafenissen zijns vaders. Daar huijverde de heimwee-roep der oude psalmen, waarin hij zijn geloof en liefde tot Gods naam en zaak wist vertolkt en soms zullen er momenten zijn geweest, waarin dat verborgen vuur oplaaide en waarin het hunkerde door zijn binnenste: „Wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen?“

Gods Geest had het Zelf geschreven op al de wanden van z'n hart: „Eer ik u vergeet, o Jeruzalem en zoo ik u niet stelle boven het uitnemendste mijner blijdschap, zoo vergeet mijn rechterhand zichzelf!“

Nehemia had Jeruzalem lief.

En in „Jeruzalem“ Israëls God, den Heere des hemels, den eenigen en waarachtigen God.

Naar dat Zion trok hem 't hart.

Uit de liefde tot Zion wordt zijn rouw om Zion geboren. Eens — het was in de maand Kisleu, wij zouden zeggen, in December — eens was hij te Susan in het paleis des konings.

't Was in het twintigste jaar der regeering van Artaxerxes. Overeenkomstig het jaargetijde had de koning zijn zomerpaleis betrokken en Nehemia was hem derwaarts gevolgd.

Daar kreeg Nehemia bezoek.

Eén zijner broeders, een zekere Hanani, die reeds eerder naar Juda was teruggekeerd, heeft vandaar de reis naar het hooge Noorden ondernomen en natuurlijk greep hij deze mooie gelegenheid aan zijn broer Nehemia te ontmoeten.

Maar de blijdschap der ontmoeting bleef niet ongemengd.

Nauwelijks toch is 't gesprek ingezet of Nehemia informeert naar de Joden, die ontkomen waren, die overgebleven waren van de gevangenis en naar den toestand van Jeruzalem.

Hoe somber luidt dan Hanani's antwoord.

't Stond er ook zoo ellendig voor.

„De overgeblevenen, die van de gevangenis aldaar in het land van Juda zijn overgebleven, zijn in groote ellende en versmaadheid en Jeruzalems muur is verscheurd en haar poorten zijn met vuur verbrand!“

Die tijding slaat Nehemia terneer.

Of — juist — zij zet het heimwee zijner ziel in lichter laaie.

Zij werpt hem terneer in rouw om Zion.

Verstomd, verslagen zit hij neer.

Hij weende.

Dagenlang bedreef hij rouw, in zak en asch. Met vasten en bidden kermt hij tot God. Jeruzalem, Jeruzalem!

Kennen wij óók dien rouw over Zion? Christus' Kerk, het Nieuw-Testamentische Jeruzalem, heeft in onzen dag veel gescheurde muren en verbrande poorten.

Gods Zion werd overtoegen met den smaad van machteloosheid temidden van de cultuur-crisis onzer dagen, met den smaad ook van velerlei wereld-gelijkvormigheid, welke haar in katheder en op den kansel het woord Gods deed inruilen voor het woord der menschen. Hoe jammerlijk zijn de poorten harer eendracht verstoord door eene verdeeldheid, welke tot aan het ongelooflijke, het schier belachelijke grenst!

Hoe wordt ook in veler persoonlijk leven het werk Gods door verkoeling van liefde, door lauwheid en traagheid, door wereld-begeerlijkheid en zondelust overgroeid. Hoe breekt Gods Kerk en Gods kind dikwijls den mond der vijanden open; hoe geeft Zion zelf soms aanleiding tot hun zeggen: „Waar is nu uw God?“

Kent ge daartegenover iets van dat weenen, iets van dat vasten en bidden vanwege Zions gruis? Velen leven er maar al te gemakkelijk aan voorbij.

Ze hebben het in de wereld nu eenmaal zoo goed.

Ze denken over Gods zaak niet verder dan hun sleurigen kerkgang en ze willen tot geen prijs „sentimenteel“ worden.

Dat staat zoo dweperig, weet u.

Schreien om de „breuke Zions“, dat is toch al te dwaas!

En anderen gaan haastig aan het werk. Ze critiseren er op los, dat de spaanders er af vliegen.

't Is met dat Zion, met die kerk niets gedaan!

Tot bidden en vasten komen ze niet.

Tot weenen en rouw worden ze niet bewogen.

Maar gij niet alzo!

Gij hebt Zion toch lief?

Gij zijt toch door Zions God en Zaligmaker gekocht en verlost?

Gij gelooft toch aan Zion en aan Jeruzalems toekomst?

Gij gelooft toch in Zions God?

Maar laat dan de rouw des harten U drijven tot gebed.

Blijft „doleerenden“ in 't smeeken voor Gods Zion en in het worstelen voor Christus' Kerk: „Ach, Heere, hoor!“

Ermelo.

VAN HERKSEN.

KERKELIJK LEVEN

„Rationaliseerend het mysterie naderen“. (VIII. Slot.)

Onze bespreking wees, meenen we, uit, dat Prof. Hepp niet in de lijn der vroegere gereformeerde dogmatiek liep, noch toen hij haar in verzet zag komen tegen het z.l. „afwijkend gevoelen“, noch toen hij op een enkel punt haar beschouwingen — ook geheel los van alle polemische kwesties — weergaf.

Naar mijn meening ligt dan ook mede hierin de verklaring voor den afstand, die in dezen langzamerhand tusschen de klassieke gereformeerden en Prof. Hepp gegroeid is. Prof. Hepp wil de christologie voor een groot deel opbouwen aan de hand van theoremen over de „natuur“ van den Middelaar, óók daar, waar de vaders meer zochten naar gegevens over diens rechtspositie, of ambtspositie of ambtsbediening.

Wie tot zoo stellige klachten komt als Prof. Hepp concludeerend doet (b.v. „geen verzoening voor onze zonden“!), moet toch de christologische problemen niet zoo gemakkelijk willen wringen in het schema zijner eigen constructies. We hebben hierbij natuurlijk op niets anders het oog, dan op de ingrijpende deducties, die Prof. Hepp afleidt uit zijn theorema der „algemeen menselijke natuur“ van Christus. Is het op zichzelf niet reeds „ontdekkend“, dat Prof. Hepp daarvan zoo veel laat afhangen, terwijl anderen, die met hem theologisch onderwijs geven, verklaren, met dit gegeven niet te kunnen werken? Deze kleine bizonderheid toont aan, dat nadere bespreking der problemen onder ons wel degelijk noodzakelijk was. We waren al wat van elkaar afgegroeid, reeds vóórdat Prof. Hepp begon te schrijven. We waren dat gaan doen, sedert we al te gemakkelijk b.v. E Voto hadden nagesproken, ook waar het boek een ander spoor hier en daar volgde dan de klassieke gereformeerde dogmatiek had gewild.

Daarom willen we eindigen met de overname van de waarschuwing, die Prof. Hepp terecht doet hooren tegen alle „rationaliseerend naderen“ tot „het mysterie“. Prof. Hepp ziet er een „vernederend“ van Christus in, indien men zegt, dat Hij „aanvulling“ zou behoeven. Hij verklaart stellig: „Hij (Christus) kon het buiten eenig supplement van andere personen“. En hij weet zeer stellig, dat Christus „aan eenige speciale ziekte nooit geleden heeft“.

Maar ik „weet“ dat zoo niet.

Ik „weet“ niet, of een heusche ziekte ooit niet-speciaal wezen kan; ik „weet“ niet, wanneer lijden bij Prof. Hepp ziekte begint te heeten; ik „weet“ niet, of de formule van een ziektebeeld ooit tweemaal is geschreven in deze wereld. En wat dat „supplement“ betreft, ik „weet“ wederom wel, dat Christus' menselijke natuur geschapen was, dat ze dus is aangelegd op het „contact“ met alle andere menschen, en met de „grote gemeente“, waarvan Hij de verheerlijkte Voorganger en Bruidgom en Koning is. Ik weet wel, dat een „natuur“, die „geschapen“ is voor een middelaar, die „hoofd“ worden moet, niet zonder „leden“ kan, ook al noem ik die leden dan geen „supplement“ van het hoofd. Ik weet, dat de rechtspositie, die Christus ontvangen heeft, Hem een werk, een taak, een lijden, een ministerium opgelegd heeft van zoo geheel „éénige“ betekenissen, en mogelijkheid, en werkelijkheid, en dus óók gevolgen, dat men daar, waar Prof. Hepp concludeert: „geen speciale ziekte“, anderen zou kunnen hooren betoogen: „allerspecialste ziekte“, providentia „specialissima“, ook in het doen ondergaan van al de zeer „speciale“ gevolgen, die de zeer speciale tankvervulling den „Borg“ oplet, en niet zijn vrijgekochten, het Hoofd en niet Zijn leden, den generaal (archeeg) en niet zijn soldaten, den eersteling en niet zijn navolgers en na-komers, den Broeder, en niet den broeders, den „natuurlijken“ Zoon en niet den „aangenomen zonen“. De gereformeerden van vroeger tijd hebben steeds veel gehouden van den term „allerspecialst“, als het om den Christus ging. Ik geloof, dat ze daarmee meer het konkrete lijden van Christus hebben „benaderd“, dan Prof. Hepp het kan, met zijn theoreem: niet „speciaal“, doch „algemeen“.

De rechtspositie en het ingaan van den Zoon Gods in een bepaalde tijd (met eigen rechtsbepalingen) heeft toch zeker directe betekenis gehad voor den Middelaar? God heeft b.v. niet aan de vrouw, doch aan den man de rechtspositie gegeven van leeraar, rabbi, thora-lezer in de synagoge, ik noem maar een voorbeeld. Toen nu de Christus verscheen, om Zijn stoel te zetten naast dien van anderen, en dus ingang te nemen tot Zijn kerk via de rechtsinstituten en de onderwijsmethoden van het Israël dier dagen, moest Hij man zijn en geen vrouw. Is nu de „natuur“ van een man „algemeen-menselijk“? Of „behoefte“ ze niet het „supplement“ der vrouw? Althans, wanneer het er om gaat, „de menselijke natuur eenigszins te openbaren“, gelijk Prof. Hepp dat uitdrukt? Behoefte een mensch van bepaalde eeuw geen „supplement“ van de menschen uit alle eeuwen, om zijn speciale plaats (de rechtspositie) in te nemen in het groote geheel? Heeft de practijk van de „ars fabrilis“ (het timmermansbedrijf), indien men daarvan met De Moor (IV, 2) spreken wil, op Christus' menselijke „natuur“ geen andere lijdens- of „ziekte“-invloeden geoefend, dan er opgetreden zouden zijn, indien het God behaagd had, Maria te verbinden aan een lederbereider? Heeft deze „ars fabrilis“ geen betekenis gehad voor zijn „leeren van de gehoorzaamheid“? En is dit „leeren“

oort mogelijk was óók i van den tij wandelde? Ook de Zij Deze vra onze konke laarswerk, te laten leg in de we begin ik alle „natu besluit rees te deelen, Zoo kan ik Zijn geogr en niet w en in Ze hemel hee doch mijn ook andere zien — e lijdensbeel den, vertoc sociaal-bes den eeuwige betaald, en heeft, dat stond met

Tusschen.

Hiermee

die Dr Ste

verder nog

Want he

naar den b

danks zijn

staal van

Op vele p

blijkt het.

steunen w

anderen op

hij de publ

aanvallers;

der bestree

hart“; en v

die den aan

beschul

„polemiëk“

neemt ge

Zoo ziet

Steen slech

soren Kuy

simpele log

en chronol

bij Dr Stee

len der rol

gevallene;

Ondanks

Steen dan

kwaad spe

Kampen—A

pure fictie,

in ons go

overal „obje

deskundige

zoo voor, a

tuurlijke ze

deelen van

die twee h

roepen teg

zou beteek

spreekt alle

zich in dese

verbonden

leerde me

van de V.U.

V.U. zou ve

niet aange

vóór Assen

ze aanhieve

zij hebben

gestreden v

van twee h

hadden toe

V.U. is in

dat het nie

chures) eer

haar naam

denis te h

verstanden

deze zijde)

zaak van „

Typische

Steen verla

wie hij he

onderzoeker

door zijn r

die aanklag

we, aanwijs

de gege

men tot op

der mensch

miseerd wil

licht met

dezelfde be

roepen, de

hunner bez

dezen tijd,

citaten van